

OTSUSED

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2022/2349,

21. november 2022,

millega antakse luba alustada Euroopa Liidu nimel läbirääkimisi tehisintellekti, inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni üle

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114 koostoimes artikli 218 lõigetega 3 ja 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi

ning arvestades järgmist:

- (1) 2021. aastal moodustas Euroopa Nõukogu ministrite komitee aastateks 2022–2024 tehisintellekti komitee, mille ülesanne on algatada rahvusvaheline läbirääkimisprotsess, et töötada välja tehisintellekti arendamise, projekteerimise ja rakendamise õigusraamistik, mis põhineb Euroopa Nõukogu inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi standarditel ning soodustab innovatsiooni.
- (2) Euroopa Nõukogu ministrite komitee tegi 30. juunil 2022 tehisintellekti komiteele ülesandeks töötada kooskõlas oma pädevusega kiiresti välja Euroopa Nõukogu inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi standarditel põhinev tehisintellekti käsitlev õiguslikult siduv valdkonnaülene dokument konventsiooni või raamkonventsioonina, milles keskendutakse üldistele ühistele põhimõtetele, millega soodustatakse innovatsiooni ja milles võivad osaleda kolmandad riigid, võttes samal ajal arvesse muid asjakohaseid olemasolevaid või väljatöötatavaid rahvusvahelisi õigusraamistikke.
- (3) Seejärel tegi tehisintellekti komitee esimees ettepaneku tehisintellekti, inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni või raamkonventsiooni (edaspidi „konventsioon“) eelnõu esialgse teksti kohta. Kõnealuse eelnõu esialgne tekst sisaldab sätteid, mis käsitlevad eesmärki ja eset, kohaldamisala, määratlusi, aluspõhimõtteid, sealhulgas menetluslikke tagatiseid ja õigusi, mida kohaldatakse kõigi tehisintellektisüsteemide suhtes, sõltumata nende riskitasemest, lisameetmeid tehisintellektisüsteemide jaoks avalikus sektoris ja tehisintellektisüsteemide jaoks, millega kaasneb „vastuvõetamatu“ ja „märkimisväärne“ riskitase, järelevalve- ja koostöömehhanismi; lõppsätteid, sealhulgas liidu võimalus konventsiooniga ühineda, ning koostamisel olev lisa tehisintellektisüsteemide riski- ja mõjuhindamise meetoodika kohta.

- (4) Liit on vastu võtnud ühised õigusnormid, mida mõjutavad konventsioonis käsitletud elemendid. Kõnealused elemendid hõlmavad eelkõige terviklikku õigusnormide kogumit nende toodete⁽¹⁾ ja teenuste⁽²⁾ ühtse turu valdkonnas, mille jaoks tehisisintellektisüsteeme saab kasutada, ning liidu teiseid õigusakte,⁽³⁾ millega rakendatakse ELi põhiõiguste hartat,⁽⁴⁾ võttes arvesse, et teatavate tehisisintellektisüsteemide arendamine ja kasutamine võib neid õigusi teatavatel asjaoludel kahjustada.
- (5) Lisaks esitas komisjon 21. aprillil 2021 seadusandliku ettepaneku määruse kohta, millega kehtestatakse tehisisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning mille üle Euroopa Parlament ja nõukogu praegu läbirääkimisi peavad. Konventsioon kattub oma kohaldamisalas suurel määral nimetatud seadusandliku ettepanekuga, kuna mõlema õigusakti eesmärk on kehtestada õigusnormid, mida kohaldatakse avaliku või erasektori asutuste pakutatavate ja kasutatavate tehisisintellektisüsteemide projekteerimise, arendamise ja rakendamise suhtes.
- (6) Seega võib konventsiooni sõlmimine mõjutada olemasolevaid ja prognoositavaid liidu ühisnorme või muuta nende kohaldamisala Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 3 lõike 2 tähenduses.
- (7) Tuleks alustada läbirääkimisi konventsiooni üle liidu ainupädevusse kuuluvates küsimustes, et kaitsta liidu õiguse terviklikkust ning tagada rahvusvahelise õiguse ja liidu õiguse normide jätkuv kooskõla.
- (8) On võimalik, et konventsiooniga kehtestatakse ranged rahvusvahelised standardid tehisisintellekti reguleerimise vallas, mis mõjutavad inimõigusi, demokraatia toimimist ning õigusriigi põhimõtete järgimist, võttes eeskätt arvesse Euroopa Nõukogu poolt kõnealuses valdkonnas juba tehtud tööd.

(1) Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, 7.8.1985, lk 29); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/95/EÜ üldise tooteohutuse kohta (EÜT L 11, 15.1.2002, lk 4); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid ja millega muudetakse direktiivi 95/16/EÜ (ELT L 157, 9.6.2006, lk 24); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/48/EÜ märguajade ohutuse kohta (ELT L 170, 30.6.2009, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2017. aasta määrus (EL) 2017/745, milles käsitletakse meditsiiniseadmeid, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ, määrust (EÜ) nr 178/2002 ja määrust (EÜ) nr 1223/2009 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 90/385/EMÜ ja 93/42/EMÜ (ELT L 117, 5.5.2017, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2144, mis käsitleb mootorsõidukite ja nende haagiste ning mootorsõidukite jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi seadmetike tüübikinnituse nõudeid seoses nende üldise ohutuse ning sõitjate ja vähekaitsitud liiklejate kaitsega, ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/858 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 78/2009, (EÜ) nr 79/2009 ja (EÜ) nr 661/2009 ning komisjoni määrused (EÜ) nr 631/2009, (EL) nr 406/2010, (EL) nr 672/2010, (EL) nr 1003/2010, (EL) nr 1005/2010, (EL) nr 1008/2010, (EL) nr 1009/2010, (EL) nr 19/2011, (EL) nr 109/2011, (EL) nr 458/2011, (EL) nr 65/2012, (EL) nr 130/2012, (EL) nr 347/2012, (EL) nr 351/2012, (EL) nr 1230/2012 ja (EL) 2015/166 (ELT L 325, 16.12.2019, lk 1).

(2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediitdilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.5.2008, lk 66).

(3) Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22); nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89).

(4) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391).

- (9) Käesolev otsus ei tohiks mõjutada liikmesriikide osalemist konventsiooni üle peetavatel läbirääkimistel, liikmesriikide edasisi otsuseid konventsiooni sõlmimise, allkirjastamise ja ratifitseerimise kohta ega liikmesriikide osalemist konventsiooniga ühinemise üle peetavatel läbirääkimistel.
- (10) Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 4 lõikega 2 jääb riiklik julgeolek iga liikmesriigi ainuvastutusse. Konventsiooni rakendamisel määravad liikmesriigid kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 216 lõikega 2 ise kindlaks oma olulised julgeolekuhuvid ning võtavad vastu ajakohased meetmed oma sise- ja välisjulgeoleku tagamiseks, kusjuures liidu õigus ei muutu seejuures kohaldamatuks ega vabasta liikmesriike nende kohustusest liidu õigust järgida.
- (11) Kõik liikmesriigid on ka Euroopa Nõukogu liikmed. Pidades silmas seda erist olukorda, peaksid konventsiooni üle peetavatel läbirääkimistel viibivad liikmesriigid kooskõlas ELi lepingu artikli 4 lõikes 3 osutatud lojaalse koostöö põhimõttega abistama täielikus vastastikus austuses liidu läbirääkijat aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel.
- (12) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725 ⁽⁵⁾ artikli 42 lõikele 1 konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse 13. oktoobril 2022 ⁽⁶⁾,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Komisjonile antakse luba alustada liidu nimel läbirääkimisi tehisintellekti, inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni üle liidu ainupädevusse kuuluvates küsimustes.
2. Läbirääkimisi peetakse käesoleva otsuse *addendum*'is esitatud nõukogu läbirääkimisjuhiste alusel, mida võib muuta ja edasi arendada, kui see on asjakohane läbirääkimiste arengu seisukohast.

Artikkel 2

Artiklis 1 osutatud läbirääkimiste pidamisel konsulteeritakse telekommunikatsiooni ja infoühiskonna töөрühmaga, mis on määratud erikomiteeks ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 4 tähenduses.

Komisjon annab esimeses lõigus osutatud erikomiteele korrapäraselt aru käesoleva otsuse alusel võetud sammudest ja konsulteerib erikomiteega korrapäraselt.

Iga kord, kui nõukogu seda taotleb, annab komisjon nõukogule läbirääkimiste käigu ja tulemuste kohta aru, sealhulgas kirjalikult.

Kui läbirääkimistel käsitletav küsimus kuulub osaliselt liidu ja osaliselt selle liikmesriikide pädevusse, teevad komisjon ja liikmesriigid läbirääkimiste käigus tihedat koostööd, et tagada ühtsus liidu esindamisel välissuhetes.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

⁽⁶⁾ Euroopa Andmekaitseinspektori aramus 20/2022, mis käsitleb järgmist soovitus: nõukogu otsus, millega antakse luba alustada Euroopa Liidu nimel läbirääkimisi tehisintellekti, inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki käsitleva Euroopa Nõukogu konventsiooni üle (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel, 21. november 2022

Nõukogu nimel
eesistuja
Z. NEKULA
